

תעלומת מנין השנים במצרים

ספר שמות פרק יב

(לט) ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא תמץ כי גרשו ממצרים ולא יקלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם: (מ) ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה: (מא) ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ידוד מארץ מצרים: (מב) ליל שמרים הוא לידוד להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לידוד שמרים לכל בני ישראל לדרתם:

רש"י על שמות פרק יב פסוק מא - (מא) ויהי מקץ שלשים שנה וגו' ויהי בעצם היום הזה - (מכילתא) מגיד שכיון שהגיע הקץ לא עכבן המקום כהרף עין בט"ו בניסן באו מלאכי השרת אצל אברהם לבשרו בט"ו בניסן נולד יצחק ובט"ו בניסן נגזרה גזירת בין הבתרים:

רש"י על שמות פרק יב פסוק מ - (מ) אשר ישבו במצרים - אחר שאר הישיבות שישבו גרים בארץ לא להם: שלשים שנה וארבע מאות שנה - בין הכל משנולד יצחק עד עכשיו היו ארבע מאות שנה משהיה לו זרע לאברהם נתקיים כי גר יהיה זרעך ושלשים שנה היו משנגזרה גזירת בין הבתרים עד שנולד יצחק. וא"א לומר בארץ מצרים לבדה שהרי קהת מן הבאים עם יעקב הי' צא וחשוב כל שנותיו וכל שנות עמרם בנו ושמונים של משה לא תמצאם כל כך וע"כ הרבה שנים היו לקהת עד שלא ירד למצרים והרבה משנות עמרם נבלעים בשנות קהת והרבה משמונים של משה נבלעים בשנות עמרם הרי שלא תמצא ד' מאות לביאת מצרים והוזקקת לומר על כרחך שאף שאר הישיבות נקראו גרות אפי' בחברון כענין שנאמר (בראשית לה) אשר גר שם אברהם ויצחק ואומר (שמות ו) את ארץ מגוריהם אשר גרו בה לפיכך אתה צריך לומר כי גר יהיה זרעך משה' לו זרע. וכשתמנה ארבע מאות שנה משנולד יצחק תמצא מביאתן למצרים עד יציאתן ר"י שנה וזה אחד מן הדברים ששינו לתלמי המלך:

ספר זרע קודש - פרשת בא

ואיתא בספרים שהשם אלהים והשם שד"י הם גבורות, ויש להבין שהוא מחמת שאלהים נקרא דיין ומלך במשפט יעמיד ארץ, ושם שד"י מחמת שיש בו צמצום שאמר לעולמו די, גם כן מרמז על גבורות, ואיתא שזה שאמר השי"ת (בראשית טו, יג) ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה, שהם נגד ב' שמות אלו שגימטריא ארבע מאות... וידוע שאבינו יצחק הוא מדת גבורה, כי מדתו היה להמתיק כל הגבורות, לזאת אחז במדת היראה להמתיק כל הגבורות.. ובאמת על ידי יצחק אבינו שנעקד, נמתקו כל הגבורות מישראל ונהפכו על הרשעים, ונאמר (תהלים ב, ד) יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו, ועל זה נאמר על יצחק (ישעיה סג, טז) כי אתה אבינו, שהמתיק כל הגבורות, ונעשו חסדים לישראל וגבר עלינו חסדו.

מלבים שמות פרק יב פסוק לה

ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים. לדעת המפרשים התחיל החשבון מברית בין הבתרים, שהיה לדעתם בהיות אברהם בן שבעים, שלשים שנה קודם שנולד יצחק, ואחר ברית בין הבתרים חזר לחרן וחזר שנית לא"י כשהיה בן ע"ה, וארבע מאות שנה נחשבו מיום שנולד יצחק, ומפני שגלותם העקרי היה במצרים אמר אשר ישבו במצרים שבצד אחד מפורש ג"כ במצור ובמצוק.

ולדעתי רמז הכתוב עוד דבר אחד, כי שם מושב לא בא בשום מקום על הזמן רק על המקום ששם יושב, כמו בית מושב עיר חומה, בכל מושבותיכם, וכדומה, וארץ גושן נקרא מושב בני ישראל, ר"ל שהיה מקום שבתם, ולמד כי ארץ גשן נתישבה בעת ברית בין הבתרים שמאז הוכן להיות ישוב לבני ישראל. ואחר חמש שנים לישיבתה עבר אברהם במצרים ונתנה לו לשבת שם עם צאנו, כמ"ש חז"ל. וע"כ נתישב יעקב בארץ גשן שהיה מיוחד לאבותיו. וכשיצאו ישראל ממצרים נחרבה ומאז בטלה מן הישוב, וישראל חשבו חשבון שלהם מעת ברית בין הבתרים ואנשי גשן חשבו חשבון שלהם ג"כ מעת ההיא שאז נתישבה. אמר ומושב בני ישראל ר"ל ארץ גושן ששם היה מושב ב"י אשר שם ישבו במצרים היה זמן עמידתה ת"ל שנה ומקץ ת"ל שנה לברית בין הבתרים ולעמידת גשן יצאו משם וגשן נחרבה. ונחלקו חז"ל י"א שהיתה כמצודה שאין בה דגן ר"ל שנחרבה מעשות תבואה, וי"א שהיתה כמצולה שאין בה דגים, ר"ל שמתו האנשים החיים שם ונעשית ארץ אוכלת יושביה.

ולדעת פרקי ר"א (פרק מז) חשבו החשבון מיום שנולד מנשה ואפרים שהיה חמש שנים קודם שבא יעקב, ומאז ישבו ג' נפשות במצרים רט"ו שנה, ויען שהם שעבדו במ ביום ובלילה שלא הניחום ללכת לבתיהם בלילה, כפלו את החשבון כמ"ש חז"ל על כי משנה שכר שכיר עבדך שע"ע עובד ביום ובלילה ונחשב למשנה ונשלם החשבון ת"ל שנה.

מכילתא פרשת בא פרשה יד - ויהי בעצם היום הזה יצאו. וכן אתה מוצא כל זמן שישראל משועבדין כביכול שכיה עמהם שנא' (שמות כ"ד) ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו וכשנגאלו מה הוא אומר (שם) וכעצם

